

presso vel tacito ipsis deferebatur vel confirmabatur. Quocirca et Josephus ait hunc post Aod fuisse electum ad gerendum imperium.

Porrò quæ contra allata sunt facillè dilui possunt; primum quidem, meritò à plerisque illium omitti, quia exiguo tempore principatum gessit, quæ ratio est cur ipsius principatus tempus in annis Aod præcedentis fuerit inclusum. Ad secundum dico pauciora infra de quibusdam aliis iudicibus referri, de quibus aliud nihil dicitur, quàm quòd iudicârunt Israel. Quòd autem hic non dicatur iudicâsse Israellem nullus est momenti; idem enim quoad rem dicitur, cum dicitur salvâsse Israellem, et aliàs qui præcesserunt Othoniel et Aod in iudicibus numerandi non essent, cum de his non dicatur, quòd iudicârunt Israellem. Et quantum salutem illam populo attulerit hic Samgar cum adhuc esset privatus, uti et duo iudices præcedentes; tamen, uti dixi, ab huiusmodi populi defensione censentur ipsi principatum auspicari, quòd iis in posterum principatus confirmari solet, qui pro populi defensione se fortiter gessissent. Ad tertium dico idcirco, uti dixi, non referri tempus principatus ipsius, quia inclusum fuit in annis præcedentis iudicis: sat enim verisimile est Aodi principatus non totos octoginta annos competere, sed anno octogesimo inchoato vitâ functum; huic occasione defensi fortiter populi suffectum Samgarem, sed non totum ipsum integrum annum gessisse imperium, uti et Josephus asserit: atque ita consilio factum ut huius principatus tempus non separaretur à præcedentis iudicis annis. Ad quartum ex dictis liquet responsio; si enim tam breve fuit tempus Samgar, idemque in præcedentis Aod annis inclusum, rectè dici potuit post mortem Aod addidisse filios Israel facere malum in conspectu Domini, hoc est, post octoginta annos illos Aodi attributos, neque id diù post mortem Aod.

FILIUS ANATH. Aliud nihil de huius genere et tribu refertur, quàm quòd filius Anath fuerit, quod satis quidem esse potuit iis qui sub ista vivebant tempora; at nobis rem totam incertam relinquit è quâ tribu esset. Nihilominus quandoquidem cum Philisthæis ei res fuerit, verisimile est fuisse ex aliquâ earum tribuum, quæ Philisthæis propinquiores erant, eujusmodi erant tribus Juda, Danitica et Ephraimitica.

QUI PERCUSSIT DE PHILISTHIM SEXCENTOS VIRGOS. *ἄλλογενέας, alienigenas*, vocant more suo

septuaginta Interpretes Philistinos, ut quantum ea vox omnibus, qui de genere Israelitico non essent, communis esset, ea tamen ferè à Septuaginta accommodatur istis Philistinis, idque fortè ideò, quia hos, utpote sibi viciniore, semper infestos hostes Israelite export sunt. Porrò an hos sexcentos viros solus Samgar, an cum sociis, quibus ipse dux præibat, occiderit, quod posterius nonnulli volunt, non constat; quin tamen et prius esse potuerit negari non debet, cum et Samson solus infra mille viros asini maxillâ straverit: hæc enim res etsi insolens et credita difficilis, si humanæ spectentur vires, tamen Deo cuiuspiam robur et vires subministrante, et hostibus pavorem incutiente, nihil usque adeò mirum videri debet, præsertim cum jam ante Deus Israelitis promississet Levit. 26, v. 8: *Persequentur quinque de vestris centum alienos, et centum de vobis decem millia.*

VOMERE. In hoc instrumento consentiunt Hieronymo etiam septuaginta Interpretes, *ὁ τῆς ἀροτραίας*: ita enim habent omnes codices, Romanus, Basileensis, Regius; ita manifestè olim legit Origenes, qui ex occasione multa de aratro, ut proinde manifestè vitiosa fuerit lectio latine Septuaginta editionis, quâ usus S. Augustinus, qui pro eo quod legendum fuit, *in vomere boum*, legit, *præter vitulos boum*; quâ in versione frustra se torquet, cassaque et inutilis est ista, quam facit, questio, an Samgar vræter homines casos etiam boum stragem pugnando fecerit? Porrò vomer *ἀροτραίας* appellatur quasi aratri pes, quòd eâ parte aratrum terram contingat, et eam inambulet. At nostro interprete ac Septuaginta litem movent Rabbini cum suis asseclis, quasi vox hebræa *malmad*, non vomerem, sed stimulum, quo boves inter arandum ad officium adiguntur, et quasi docentur quid agere debeant, significat; venit enim ea vox à *lamad*, quod *discere* significat, et in aliâ conjugatione *docere*; suntque illa duo correlativa, *discere* et *docere*, et stimulo boves docent agricolæ, tanquam discipuli discunt boves. Passim itaque cum Rabbi David omnes Hebrææ sectantes *bovm stimulum* vel vertunt hic vel interpretantur, quantum non desint qui improprie stimulum accipiant pro lanceis ex stimulis vel stimulorum aculeis conceptis. Verùm non facillè ego hæc Rabbini vel Rabinorum asseclis fidem habeo, ubi contra nostri interpretis vel Septuaginta versionem nescio quid incertæ conjecturæ afferant, præsertim que aliunde firmari non possit: at

ex alio Scripturæ loco probari non potest hæc esse vocis illius *malmad* significationem, cum alibi nusquam in Scripturâ reperiatur. Sed hæc significatio, inquit, optimè cum vocis origine consentit: fateor id quidem, at hæc ex origine vocum petite rationes sæpè incertæ sunt et parùm firmæ, et plerumque voces derivatæ à primitivorum suorum significatione recedunt. Deinde quidni vomeri ea vocis origo convenire possit? discit enim quodammodo vomer agricolæ parere, et ejus ductum sequi; idem terram exeret, et docet sui proscissionem pati ut fertilis evadere possit; et eam innumera sint, quæ vel doceant vel discant, uni tamen hæc vox à discendo vel docendo accommodata est, quòd aliud non esse quàm vomerem ex Hieronymo et editione Septuaginta discimus. Neque vis faciendi est in eo, quòd in Hebræo dicatur *malmad bovis*, quasi ex eo colligi debeat quòd sit aliquid, quo boves doceantur, vel ad officium adigantur; id enim eodem modo in Hebræo dicitur, quo diceretur aratrum boum, vel serra fabri; neque verò rectè quis dicat, etsi aratrum ab arando dictum sit, dici aratrum boum: quòd eo boves arari debeant, vel quia à serrando serra dicta est,

CAPUT IV.

1. Addideruntque filii Israel facere malum in conspectu Domini post mortem Aod;

2. Et tradidit illos Dominus in manus Jabin, regis Chanaan, qui regnavit in Asor. Habuitque ducem exercitus sui nomine Sisaram; ipse autem habitabat in Haroseth-Gentium.

3. Clamaveruntque filii Israel ad Dominum; nongentos enim habebat falcatos currus, et per viginti annos vehementer oppresserat eos.

4. Erat autem Debhora prophetis, uxor Lapidoth, que iudicabat populum in illo tempore.

5. Et sedebat sub palmâ, que nomine illius vocabatur, inter Rama et Bethel, in monte Ephraim; ascendebantque ad eam filii Israel in omne iudicium.

6. Quæ misit, et vocavit Barac filium Abinoem de Cedès Nephthali, dixitque ad eum: Præcepit tibi Dominus Deus

ideò dicta serra fabri, quòd eâ faber serrari debeat, sed potius quòd aratro boves arare, et serrâ faber serrare solet; sic et *malmad bovis* dictus est vomer, quòd eo boves terram subigant, exerceant et quodammodo ad officium et fruges ferendas compellant, sive suâ quasi culturâ doceant.

ET IPSE QUOQUE DEFENDIT ISRAEL. In Hebræo et Septuaginta, ut dixi supra, habetur *salsavit*. Petit autem S. Augustinus quomodò hic dicitur Israellem salvâsse, cum non fuerint Israelite rursùm hic captivitatis iugo subjecti? Verùm ut quis salvare dicatur, nihil necesse fingere jam quemquam in calamitatem, vel captivitatem incidisse, è quâ eripiat; potest enim præcaveri calamitas, et temporì impediri ne inferatur; potest jam tentata necdum autem illata arceri: atque ita videtur hic factum ut mortuo Aod iudice, cuius tempore se movere Philisthæi ausi non erant, mox latrocinii et veltationibus potius quàm bello iusto Israelitis infestarent, paratari postea certum bellum, si non esset qui se eis fortiter opponeret, et hos eade sexcentorum virorum à Samgare fuisse repressos.

CHAPITRE IV.

1. Ainsi les enfans d'Israël continuèrent encore à faire le mal aux yeux du Seigneur après la mort d'Aod.

2. Et le Seigneur les livra entre les mains de Jabin, roi des Chananéens, qui régna dans le pays où était auparavant la ville d'Asor, que Josué avait brûlée. Il avait pour général de son armée un nommé Sisra, et il demeurait à Haroseth, appelée la ville des Nations, parce qu'elle était habitée par différents peuples qui s'y étaient rassemblés.

3. Les enfans d'Israël crièrent donc au Seigneur; car Jabin, ayant neuf cents chariots armés de faux, les avait échangés opprimés pendant vingt ans.

4. Il y avait en ce temps-là une prophétesse nommée Debhora, femme de Lapidoth, laquelle jugeait le peuple d'Israël.

5. Elle s'asseyait sous un palmier, qu'on avait appelé de son nom, entre Rama et Béthel, sur la montagne d'Ephraïm; et les enfans d'Israël venaient à elle pour faire juger tous leurs différends.

6. Elle envoya donc vers Barac, fils d'Abinoém, de Cédès de Nephthali; et l'ayant fait venir, elle lui dit: Le Seigneur, le Dieu d'Israël